

STATSVETENSKAPLIGA INSTITUTIONEN
CENTRUM FÖR EUROPASTUDIER (CES)

DET SAMISKA EU-FÖRTROENDET - EN ANOMALI

En jämförande studie av individuella förklaringsfaktorer till samiskt EU-förtroende

Alva Djäknestam

Kandidatuppsats:	15 hp
Program:	Europaprogrammet
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Ht/2021
Handledare:	Linda Berg

Abstract

The need for political trust is well established within the scientific community; it is a prerequisite for a well-functioning democratic society. The same applies to the European Union – for the union to continue its work it requires the trust of its citizens. In researching who trusts more or less, the absence of studies concerning minority groups is glaring. One of these minorities – and the EU's only indigenous people – are the Sámi. Native to two EU member states, the Swedish Sámi are an interesting point of study due to their unexpected trust pattern when it comes to the EU. Having high institutional, general, and social trust all throughout, the Sámi still have the same, relatively low, amount of trust in the EU as the rest of the Swedish population. Research tells us that higher trust in other aspects should result in higher trust in EU and its institutions, but for some reason this is not applicable in this situation. The aim of this study is thus to further investigate the cause of this by comparing how explanatory factors – established by previous research – affect the Sámi trust in the EU and how the same factors affect the trust in the EU in the general Swedish population. The study also investigates the influence of the Sámi Parliament as well as the Sámi identity – as research dictates these should have an influence. Results of the analysis show that trust in the Sámi Parliament has a strong spill-over effect regarding trust in the EU, whereas Sámi identity – as it is defined in this study – is not a significant factor. This study shines light on several areas of research needing progress.

Kandidatuppsats:	15 hp
Program:	Europaprogrammet
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Ht/2021
Handledare:	Linda Berg
Nyckelord:	Förtroende, EU, samer, minoritetsbefolkning, identitet, spillover
Antal ord:	8899

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.1 Syfte.....	2
1.2 Disposition.....	2
2. Teori och tidigare forskning	3
2.1 Förtroende – vad är det, och varför är det viktigt?	3
2.1.1 Det samiska förtroendemönstret	6
2.2 Attityder till EU	7
2.2.1 Identitet och förtroende	8
2.3 Sammanställning av hypoteser	9
3. Metod och material.....	11
3.1 Material.....	11
3.1.1 Beroende variabel	11
3.1.2 Oberoende variabler	13
3.2 Metod.....	16
4. Resultat.....	19
4.1 Jämförelse Sametingsvalundersökning 2017 och Riks-SOM 2017	19
4.2 Sametingets potentiella spillovereffekt	21
4.3 Identitetens påverkan på förtroendet	22
4.4 Diskussion	24
5. Slutsatser	26
Referenslista	28

Tabell- och figurförteckning

Tabell 2.1.....	6
Tabell 3.1.....	12
Tabell 3.2.....	13
Tabell 3.3.....	14
Tabell 3.4.....	15
Figur 4.1	19
Figur 4.2	20
Figur 4.3	21
Figur 4.4	23

1. Inledning

Förtroende är enligt många forskare en hörnsten i det demokratiska samhället. Ett samhälle med högre förtroendenivåer åtnjuter en rad fördelar som gynnar medborgare som institutioner (Alesina & La Ferrara, 2002; Marien & Hooghe, 2010; Arnold et al., 2012; Marozzi, 2015). Detta gäller även för EU, forskningen pekar på att bristande förtroende för EU och dess institutioner kan innebära svåra hinder för unionens fortsatta arbete (Harteveld et al., 2013; Oxelheim, Michalski & Bakardjieva Engelbrekt, 2017). En stor del av forskningen som bedrivs om förtroende försöker bena ut vem som har förtroende och vem som inte har det men inom forskningsområdet är mängden studier rörande EU:s minoritetsgrupper knapp. Detta trots att ett av den Europeiska unionens många antaganden och ansvarsområden är just beskyddandet av medlemsländernas nationella minoritetsbefolkningar (Fördraget om Europeiska unionen, 2012).

Ett av EU:s många minoritetsfolk är samerna (Europaparlamentet, 2010; Sametinget, 2018). Samernas ursprungliga landområde – Sápmi – sträcker sig bland annat genom två EU-länder; Sverige och Finland. Hänsyn till samernas rättigheter och intressen är inskrivna i det svenska och finska EU-medlemskapet genom ett protokoll i var lands anslutningsakt; ”protokoll 3 om det samiska folket” (Sametinget, 2018) och i och med detta är de EU:s enda erkända ursprungsfolk (Europaparlamentet, 2010). Samerna har genomgående ett högre förtroende för institutioner och sina medmänniskor – men när det kommer till förtroendet för EU ligger förtroendet på samma, relativt låga, nivå som övriga Sverige (Valundersökningen Sametinget, 2017; Riks-SOM, 2017; Falk, 2020). Med detta som bakgrund vill jag i denna studie vidare undersöka det samiska EU-förtroendet och dess förklaringsfaktorer, samt se om en potentiell samisk identitet ligger till grund för förtroendet.

I Sverige har samerna ett eget parlament, Sametinget, som både är ett folkvalt politiskt organ likväl som en statlig förvaltningsmyndighet (Valmyndigheten, 2021; Regeringskansliet, u.å.). Sametinget beskrivs på sin egen hemsida som ”både en statlig myndighet med tjänstemän och ett samiskt parlament med folkvalda ledamöter. Sametinget utövar ännu inte något faktiskt självbestämmande, utan kan ses som ett rådgivande organ och en expertmyndighet för samiska frågor” (Sametinget, 2022). En av Sametingets huvudsakliga mål är att främja och bevara den samiska kulturen (Sametinget, 2022); Valmyndigheten, 2021; Regeringskansliet, u.å.). Forskning menar att när det gäller förtroende så finns det en tydlig spillover mekanism;

högre förtroende för människor i allmänhet kan förväntas leda till högre politiskt förtroende för institutioner. På samma sätt kan högre förtroende för en viss politisk institution förväntas leda till högre politiskt förtroende för andra institutioner. Förtroendet, eller bristen på förtroende, ”spiller över” till andra institutioner, det finns en positiv korrelation (Høyer & Mønness, 2016; Berg, 2017; Nikolakis & Nelson, 2019; Angino et al., 2021; Nilsson & Dahlberg, 2021). Detta innebär att sametinget, som en politisk institution med potential till spillover-effekt kan vara en outforskad, förklarande faktor i det samiska EU-förtroendet. Således tillkommer ett till mål med studien; undersöka sametingets potentiella spillover-effekt.

1.1 Syfte

Syftet med denna studie har flera aspekter. Först syftar den till att se om olika förklaringsfaktorer kan förklara det samiska EU-förtroendet respektive rikets genomsnittliga EU-förtroende. Nästkommande aspekt är att utforska sametingets betydelse för förtroendet för EU, en unik institution som i sig tar en väldigt liten plats i forskningen. Som tredje aspekt syftar studien till att undersöka hur identitetsaspekter påverkar EU-förtroendet i fallet samerna. Studier som denna kan ge ny insikt i hur minoriteters och ursprungsbefolkningars förtroendemönster ser ut och vad de beror på. Det kan även öka kunskapen om förtroendet för EU och bidra till arbetet med att öka förtroendet i medlemsländerna.

1.2 Disposition

Detta arbete kommer struktureras på så vis att den inledande diskussionen kring bakgrund och syfte följs av ett avsnitt där tidigare forskning behandlas. Detta kapitel avslutas med att stolpa upp de hypoteser som ligger för grund för kommande analys. Efter detta följer ett kapitel där metod och material diskuteras. Slutligen presenteras resultaten och arbetet avslutas med en sammanfattande reflektion.

2. Teori och tidigare forskning

Detta kapitel inleds med en redovisning av hur förtroende definieras i forskningen, samt varför förtroende är viktigt. För att kunna undersöka de bakomliggande orsakerna till samiskt EU-förtroende och sedan jämföra detta med rikssnittet behöver vi utröna vilka individuella faktorer som förväntas påverka en persons förtroende för EU. Detta sker under rubrik 2.2, där forskning om vilka personer som förväntas ha högre eller lägre förtroende för EU presenteras. Med avstamp i forskningen följs detta avsnitt av uppställningen av hypoteser.

2.1 Förtroende – vad är det, och varför är det viktigt?

Vikten av politiskt förtroende är väl belagd i forskningen och de samhälleliga fördelarna med höga förtroendenivåer bör inte underskattas; höga nivåer av tillit i ett samhälle går enligt många att likställa med social och ekonomisk framgång och utveckling, där medborgare är mer samarbetsvilliga med varandra och myndigheter samt mindre benägna att begå brott (Alesina & La Ferrara, 2002; Marien & Hooghe, 2010). Länder med högre nivåer av medborgerligt förtroende fungerar mer effektivt och förtroendet kan närmast ses som en nödvändighet för en väl fungerande demokrati. Ett bristande förtroende skapar däremot en snabb spiral nedåt; mindre förtroende innebär ett sämre fungerande samhälle, ett sämre fungerande samhälle ger upphov till än mindre förtroende, och denna spiral fortsätter sedan (Arnold et al., 2012; Marozzi, 2015). För EU och det europeiska integrationsprojektet är tillit speciellt viktigt, både mellan deltagande länder och från medborgare till EU:s institutioner. Bristen på denna tillit kan innebära stora hinder för unionens fortsatta arbete och långsiktiga mål (Oxelheim, Michalski & Bakardjieva Engelbrekt, 2017; Hartevelde et al., 2013).

Statsvetaren David Easton (1975) menar att politiskt förtroende, eller stöd, kan delas upp i två sorters stöd: diffust stöd respektive specifikt stöd. Specifikt stöd är knutet till vad politiska aktörer och institutioner gör, vad de säger och hur de agerar. Alltså kan det specifika stödet till en institution sjunka eller stiga beroende på konkreta handlingar och utspel av personer och aktörer. Det diffusa stödet är mer oföränderligt. Det kan beskrivas som en inneboende inställning till en institution eller myndighet som i sig inte påverkas så mycket av specifika händelser eller skeenden. Detta, menar Easton, gör att en person kan fortsätta ha tillit till en institution eller ett ämbete trots att en representant för densamma gjort något klandervärdigt. Det diffusa stödet "consists of a 'reservoir of favourable attitudes or good will that helps

members to accept or tolerate outputs to which they are opposed or the effects of which they see as damaging to their wants.” (Easton, 1975, s.444). Easton menar att mycket av det diffusa stödet och förtroendet skapas genom socialisering med andra under både uppväxt och vuxenlivet. Det kan även formuleras som att det diffusa stöder handlar om kulturella faktorer och uttryck för identitet (Berg, 2017, s.86).

Inom forskningen råder också visst konsensus om att det finns ett positivt samband mellan olika typer av förtroende. Forskare menar att tilliten till politiska institutioner – bland annat riksdag eller regering - är tätt sammankopplat med den mellanmännsliga tilliten – alltså tilliten en individ upplever till människor i allmänhet och i sin omgivning. Personer som i större utsträckning känner tillit till sina medmänniskor kan också förväntas känna större förtroende för politiska institutioner, likväl som en person vars mellanmännsliga tillit är lägre kan förväntas ha lägre förtroende för politiska institutioner (Nilsson & Dahlberg, 2021; Berg, 2017; Nikolakis & Nelson, 2019; Angino et al., 2021; Kaase, 2007; Zmerli & Newton, 2008). Detta gäller även mellan olika politiska institutioner; ett högt förtroende för en enskild institution innebär ofta att samma person är mer benägen att lita på andra institutioner. Detta kan även kallas för en ”spillover” mekanism eller effekt, alltså att förtroendet för en institution ”spiller över” till andra institutioner (Høyer & Mønness, 2016)

Det finns även forskning om hur denna spillover-effekt kommer till uttryck när det gäller förhållandet mellan personers förtroende för nationella institutioner och förtroendet för EU:s institutioner, alltså i vilken grad förtroende för de nationella institutionerna kan påverka en persons förtroende för EU och dess institutioner. Detta är ett omdebatterat och aktivt forskningsområde där vissa menar att nationellt förtroende är en mycket viktig förklaringsfaktor för förtroende för EU, medan vissa menar att så ej är fallet. Muñoz et al. (2011) menar att det finns sanning på båda sidorna; på individnivå innebär ofta ett högt förtroende för de nationella institutionerna ett högre förtroende för EU. På nationell nivå konstaterar de däremot att misstro för de nationella institutionerna ofta innebär högre förtroende för EU, medan högt förtroende för de nationella institutionerna innebär lägre förtroende för EU. Muñoz et al. (2011) beskriver hur det senare kan förklaras av att medborgare med högt förtroende för de nationella institutionerna upplever sig ha utrymmet att ifrågasätta institutioner, samt att de har en nationell måttstock mot vilken EU mäts. Oavsett kan Muñoz et al. (2011) konstatera att förtroende för institutioner på nationell nivå har en

inverkan på förtroendet för EU, även om det krävs vidare forskning för att undersöka exakt hur sambandet ser ut. Arnold et al (2012) menar i sin studie att förtroende för nationella institutioner har en signifikant påverkan på förtroendet för EU:s institutioner men att detta kontrolleras bort av kontextuella faktorer såsom korruptionsnivåer i landet personen i fråga bor i. Arnold et al. (2012) menar alltså att sambanden det inte går direkt mellan nationellt förtroende och EU-förtroende, utan snarare mellan landet en person lever i och de kontextuella förklaringsfaktorer som där tillkommer.

Till de som i stället hävdar att personers förtroende för EU i stor del beror på deras förtroende för nationella institutioner tillhör Hartevelde et al. (2013). Hartevelde et al. (2013) menar att förtroendet för EU kan förklaras genom tre dimensioner; ”the logic of rationality” där förtroendet bygger på en meritokratisk bedömning av EU, ”the logic of identity” som innebär att förtroendet för EU grundas i en europeisk identitet eller tillhörighet medan den också kan hindras av nationella eller regionala identiteter, samt ”the logic of extrapolation” som menar att förtroendet för EU kan ses som en förlängning av det förtroende en person har för de nationella institutionerna. Författarna finner i sin studie att den sistnämnda, ”the logic of extrapolation”, alltså den som betonar vikten av nationellt förtroende, är den absolut mest inflytelserika (Hartevelde et al., 2013, s.561). Armingeon och Ceka (2013) menar också att förtroendet för EU i stor utsträckning går att härleda till personers förtroende för, och uppfattning om, de nationella institutionerna och deras handlingar. De lyfter framför allt hur detta samband även kan påverka förtroendet för EU negativt; efter finanskrisen 2007 sjönk förtroendet för nationella institutioner överallt i Europa, så även förtroendet för EU.

Det finns ingen publicerad forskning om sametingets roll i den kedja av institutionellt förtroende och spillover effekter som diskuterats i detta avsnitt. Sametinget har en unik plats då det inte ingår i den hierarkiska strukturen av politiska institutioner – EU, regering, riksdag, regioner, kommunstyrelser – utan den existerar utanför, nästan vid sidan om, denna struktur. Förtroendet för sametinget är inte heller det speciellt högt; 28% av respondenterna i Valundersökningen Sametingsvalet 2017 svarade ”Mycket stort förtroende” eller ”Ganska stort förtroende” på frågan ”Hur stort förtroende har Du för det sätt på vilket följande institutioner och grupper sköter sitt arbete?”, medan 32% svarade ”Mycket litet förtroende” eller ”Ganska litet förtroende”. Om förtroende för sametinget skapar en spillover-effekt kan det tänkas att bristen på förtroende för sametinget spiller över till förtroendet för EU. Med

forskningen som presenterats i detta avsnitt i åtanke bör vi kunna förvänta oss att sametingsväljarnas förtroende för institutionen sametinget har ett inflytande på sametingsväljarnas EU-förtroende. Således formulerar jag hypotesen:

H¹: Förtroende för sametinget har en spillover-effekt på det samiska EU-förtroendet.

2.1.1 Det samiska förtroendemönstret

När det kommer till utbudet av forskning om samiska politiska attityder finns det inte mycket att hämta, men en relevant källa för information är de valundersökningar som utförts i samband med de tre senaste valen till det svenska sametinget. Ur dessa väljarundersökningar kan vi exempelvis utläsa att samer i snitt har högre mellanmännisklig tillit jämfört med övriga Sverige (Nilsson & Dahlberg, 2021. s.110–113). Denna disparitet syns även i det institutionella förtroendet, nedan presenteras en tabell över det samiska förtroendemönstret i förhållande till rikets genomsnitt.

Tabell 2.1. Förtroende för politiska institutioner hos den samiska väljarkåren och Sverige i stort. Andel ur varje population som svarat ”Mycket stort förtroende” eller ”Ganska stort förtroende” på frågan ”Hur stort förtroende har Du för det sätt på vilket följande institutioner och grupper sköter sitt arbete?”. (procent)

	Rikets genomsnitt	Samiska väljarkåren
Förtroende för kommunstyrelse	24,6	32,2
Förtroende för riksdag	32,7	43,7
Förtroende för regering	39	41,9
Förtroende för EU	21,2	21,6

Källa: Rikets genomsnitt - Den nationella SOM-undersökningen 2017, Samiska väljarkåren - Valundersökning Sametingsval 2017.

Vi kan alltså se att den samiska väljarkåren har högre förtroende än rikets genomsnitt för alla de nationella politiska institutionerna; för regeringen är det dryga 3% skillnad men för riksdag och kommunstyrelse är det hela 11% respektive 7,6%; en markant skillnad. Trenden i det samiska förtroendemönstret är alltså att den samiska väljargruppen har genomgående högre förtroende än det svenska rikssnittet, trots detta så bryts trenden när det kommer till förtroendet för EU. Ur tabellen kan utläsas att 21,6% svarat att de har “ganska” eller “mycket stort” förtroende för EU. Jämförelsevis visar den nationella SOM-undersökningen att det 2017 var 21,2% av svarande som svarat att de har “ganska” eller “mycket stort” förtroende för

Europaparlamentet och EU-kommissionen (Falk, 2020). Baserat på det forskningen säger om förtroende, som presenterats i tidigare avsnitt, är det klart anmärkningsvärt att samernas övergripande höga förtroende inte appliceras på EU. Således är det av intresse att vidare undersöka vilka förklaringsfaktorer som kan förklara det samiska EU-förtroendet, samt att undersöka huruvida de förklaringsfaktorer som förklarar samernas EU-förtroende skiljer sig något från rikssnittet. Forskningen har konstaterat att nationellt institutionellt förtroende samt mellanmänniskt förtroende kan förväntas påverka annat förtroende, såsom förtroende för EU, och vi kan utläsa ur Valundersökningen Sametingsvalet 2017 att den samiska väljarkåren i jämförelse med rikssnittet har genomgående högre förtroende på båda dessa fronter. Vi bör därför kunna förvänta oss att de olika populationernas EU-förtroende förklaras olika mycket av nationellt institutionellt och mellanmänniskt förtroende. Således formuleras hypoteserna:

H^{2a}: Det nationella institutionella förtroendet har större förklaringskraft på det samiska EU-förtroendet än det svenska rikssnittet

H^{2b}: Det mellanmänniska förtroendet har större förklaringskraft på det samiska EU-förtroendet än det svenska rikssnittet

2.2 Attityder till EU

Vad är det som gör att en individuell person har mer eller mindre förtroende för EU? Vad som kan förklara en persons förtroende, eller bristen därpå, råder det inte konsensus om inom forskningen. Berg (2017) lyfter några faktorer som gör att EU-medborgare kan förväntas ha högre förtroende för EU; bland annat ålder, utbildningsnivå och identitet. Yngre personer samt personer med högre utbildningsnivå vittnar om ett högre förtroende för EU. Kön verkar enligt Berg (2017) inte vara en signifikant faktor, medan Arnold et. al. (2012) menar att kvinnor har större tillit för EU än män. I Eurobarometern 88 från 2017 finnes att tilliten till EU har ett negativt samband med ålder och positiva samband med utbildningsnivå samt social position eller status, medan kön inte har någon påverkan (Eurobarometern 88, 2017). Även Arvanitidis et al. (2021) och Arnold et. al. (2012) bekräftar vikten av social status alternativt socioekonomisk position och noterar att personer med förvärvsarbete har högre förtroende än icke-arbetande.

En förklaringsfaktor för förtroende till EU är huruvida en person är nöjd med demokratin inom EU. Förtroende och nöjdhet med demokrati är ganska närliggande varandra, men

Grönlund och Setälä (2007) beskriver skillnaden mellan förtroende och nöjdhet med demokratin i likhet med Eastons (1975) uppdelning i diffust och specifikt stöd. Grönlund och Setälä (2007) menar att förtroende handlar mer om normativa förväntningar som placeras på institutioner och andra politiska aktörer, medan nöjdhet med demokratin mer innefattar attityder till politiska resultat (policy output). Dahlberg och Linde (2018) bekräftar det positiva sambandet mellan nöjdhet med demokratin och institutionellt förtroende, så även Zmerli and Newton (2008).

För att vidare finna förklaringsfaktorer är det av vikt att se om något mönster framträder i forskningen om minoritetsgruppers förtroende för EU. Dessvärre är forskningen om minoritetsgruppers förtroende spretig, och när det gäller förtroende för EU specifikt finns inte så mycket forskning överhuvudtaget, något som visar på att ytterligare forskning om minoriteters förtroende behövs. Bland den forskning som finns finner vi en studie av Cianetti och Nakai (2017) som beskriver hur ledande aktivister för ryskspråkiga minoritetsgrupper i Estland och Lettland inte har något större förtroende för att internationella organisationer, såsom EU, kommer kunna hjälpa dem i de frågor de anser angelägna, detsamma gäller andra minoritetsgrupper i landet. Däremot har EU-medlemskapet blivit ett nyttigt verktyg, eller kanske framför allt en arena, för aktivisterna när de vill sätta press på den egna regeringen – EU:s principer och värderingar är ett viktigt ”slagträ” i debatten. I Turkiet finner vi att den kurdiska minoriteten i allmänhet har väldigt lågt förtroende för de nationella, inhemska institutionerna, medan förtroendet för internationella institutioner, i detta fall Europaparlamentet och Förenta nationerna, är mycket högre än hos den turkiska majoritetsbefolkningen (Karakoç, 2013). Alesina & La Ferrara (2002) menar att minoriteter som upplevt diskriminering eller förtryck ofta känner lägre tillit över lag – både institutionell och mellanmänsklig – något som även Wilkes och Wu (2018) lyfter. Det finns alltså få slutsatser att dra från forskningen om minoriteters förtroende för EU utöver det som redan poängterats; mer forskning behövs, framför allt en bredare sådan där generaliseringar kan göras.

2.2.1 Identitet och förtroende

Berg (2017) beskriver också hur en persons nationella, och eventuellt europeiska, identitet är en viktig faktor; om en person har en stark, exkluderande, nationell eller regional identitet kan detta ha en negativ påverkan på förtroendet för EU, medan en person som identifierar sig som

europé förväntas ha högre förtroende för EU. I samma anda menar Carey (2002) i sin studie att den nationella identiteten har ett negativt samband med stöd eller förtroende för EU; en starkare nationell identitet innebär ett minskat stöd för EU. Även Harteveld et al. (2013) lyfter identiteten som en förklaringsfaktor för förtroende för EU, även om de också betonar att identiteten inte är lika inflytelserik som andra förklaringsfaktorer.

Exakt hur en persons identitet bäst conceptualiseras och mäts utgör ett aktivt forskningsområde, men några gemensamma identitetsmarkörer kan ändå utrönas. Den territoriella tillhörigheten är en viktig sådan, eller kanske snarare den självupplevda tillhörigheten (Carey, 2002; Paasi, 2003). Språkkunskaper är också en av de vanliga identitetsmarkörerna (Norton, 2011). Det finns forskare som menar att själva begreppet ”identitet” är för simpelt för att lyckas fånga det komplexa och föränderliga fenomen vi försöker definiera. I stället kan ord som ”tillhörighet” användas (Jones & Krzyzanowski, 2008). Andra använder i stället begreppet ”tillhörighet” som något som är en del av identiteten, eller till och med synonymt med ordet ”identitet” (Karst, 1985). I detta arbete används båda uttrycken omväxlande. Det finns inte mycket forskning om den samiska identiteten, den forskning som finns bekräftar däremot vissa av identitetsmarkörerna som diskuterats tidigare i avsnittet - språk, upplevd territoriell eller geografisk tillhörighet – som relevanta även för den samiska identiteten (Gaski, 2008; Hellsten, 1998)

Forskningen pekar på att den eller de identiteter en person tillskriver sig kan påverka nivån av EU-förtroende; en upplevd europeisk identitet kan öka förtroendet för EU medan en stark nationell eller regional identitet kan ha en negativ påverkan på EU-förtroendet. Med avstamp i detta är det inte orimligt att anta att den samiska identiteten påverkar den samiska populationens förtroende för EU. Således formuleras hypotesen:

H³: Den samiska identiteten, såsom den operationaliserats i detta arbete, har en signifikant påverkan på EU-förtroendet.

2.3 Sammanställning av hypoteser

Här listas de hypoteser som formulerats under tidigare avsnitt och som följaktligen ska testas i kommande analys.

H¹: Förtroende för sametinget har en spillover-effekt på det samiska EU-förtroendet.

H^{2a}: Det nationella institutionella förtroendet har större förklaringskraft på det samiska EU-förtroendet än det svenska rikssnittet

H^{2b}: Det mellanmännsliga förtroendet har större förklaringskraft på det samiska EU-förtroendet än det svenska rikssnittet

H³: Den samiska identiteten, såsom den operationaliserats i detta arbete, har en signifikant påverkan på EU-förtroendet.

3. Metod och material

3.1 Material

I min statistiska analys kommer jag använda mig av variabler från två separata datamängder: Valundersökningen Sametingsvalet 2017¹ och den nationella SOM-undersökningen 2017. Valundersökningen Sametingsvalet 2017 genomfördes i samband med valet till det svenska sametinget som gick av stapeln 2017. Undersökningen har för avsikt att kartlägga bland annat valdeltagande, åsikter om sakfrågor relevanta för Sametinget, förtroende och väljarmönster, 2017 års upplaga var andra gången denna väljarundersökning utfördes. Undersökningen genomfördes genom att en enkät postutskickats till 2000 obundet slumpmässigt utvalda svenskboende respondenter som hämtats från Sametingets röstlängd. Enkäten kunde besvaras både via det utskickade pappersformuläret eller på internet, och fanns tillgängligt på tre språk; svenska, sydsamiska och nordsamiska. Påminnelser skickades sedan via post och sms. Av urvalet på 2000 respondenter inkom 853 svar – en svarsfrekvens på 43% (Mörkenstam et al., 2021; Mittuniversitetet, 2021). Sammanfattningar och vidare analyser av valundersökningen presenteras i boken ”Sametingsval 2017” av Mörkenstam et al. (2021)

De nationella SOM-undersökningarna genomförs årligen av SOM-institutet vid Göteborgs Universitet; ett samarbete mellan Statsvetenskapliga institutionen och institutionen för journalistik, medier och kommunikation. Dessa undersökningar anses vara riksrepresentativa och behandlar ämnena samhälle, opinion och medier (SOM). Undersökningen skickas ut via postenkät, men går även att besvara via webben, till 22 500 slumpmässigt utvalda respondenter ur folkbokföringsregistret. Dessa är boende i Sverige och mellan 16 och 85 år gamla (SOM-institutet, 2021).

3.1.1 Beroende variabel

Min beroende variabel handlar om förtroende för EU. I valundersökningen i samband med Sametingsvalet 2017 lyder frågan “[EU] Hur stort förtroende har Du för det sätt på vilket följande institutioner och grupper sköter sitt arbete?”. Svartalternativen är ”Mycket litet förtroende”, ”Ganska litet förtroende”, ”Varken stort eller litet förtroende”, ”Ganska stort förtroende”, och ”Mycket stort förtroende”. Detta är en variabel på ordinalskalenivå, trots

¹ Ett stort tack till Stefan Dahlberg, projektledare för valundersökningen, som betrott mig med tillgång till denna datamängd.

detta kommer jag behandla den som en intervallskala i min regression. Detta är inte helt acceptabelt egentligen, eftersom en regression förutsätter kvantitativa intervall- eller kvotskalar, men eftersom dess värden är symmetriska och med en tydlig mittpunkt fungerar det. Det är inte helt ovanligt i annan forskning, men är som sagt inte helt korrekt statistiskt sett. Se vidare diskussion om användandet av ordinalskalar som intervallskalar under metodavsnittet 3.2. Variabeln kodas på så sätt att högre förtroende innebär ett högre värde – den ”vänds”. Utöver denna omkodning kodas även svar som ”vet ej” samt ”missing” bort.

I den nationella SOM-undersökningen från samma år hämtas motsvarande variabel som handlar om förtroende för EU. För att göra en jämförande analys hämtas motsvarande variabel från den nationella SOM-undersökningen 2017. I denna undersökning ställs inte frågan om förtroende för EU som en enhet, utan två frågor ställs; en gällande förtroende för Europaparlamentet och en gällande förtroendet för EU-kommissionen. För att motsvara variabeln i Sametingsvalundersökningen har jag slagit ihop dessa två till ett index. Detta är såklart inte helt optimalt, men eftersom förtroendet för parlamentet och kommissionen är så pass lika och närstående varandra anser jag det okej. Av de svarande i SOM-undersökningen 2017 angav 21,5% att de hade ”Ganska stort” eller ”Mycket stort” förtroende för kommissionen medan den motsvarande procentsatsen för Europaparlamentet var 20,9%.

Tabell 3.1. EU-förtroende. Andel svar på frågan ”Hur stort förtroende har Du för det sätt på vilket följande institutioner och grupper sköter sitt arbete?”. (procent)

Datamängd	NATIONELLA SOM- UNDERSÖKNINGEN 2017	NATIONELLA SOM- UNDERSÖKNINGEN 2017	VALUNDERSÖKNING SAMETINGSVALET 2017
Variabelnamn	Förtroende för EU- Parlamentet	Förtroende för EU- Kommissionen	Förtroende för EU
Mycket stort förtroende	2,3%	2,5%	2,5%
Ganska stort förtroende	18,6%	19%	19,1%
Varken stort eller litet förtroende	48,8%	49,3%	37,3%

Ganska litet förtroende	18,4%	17,9, %	22,3%
Mycket litet förtroende	11,8%	11,4%	18,8%

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2017, Valundersökning Sametingsval 2017.

3.1.2 Oberoende variabler

I datamängden saknas variabler som uttryckligen frågar efter vilken identitet respondenten tillskriver sig. För att undersöka identitetens påverkan på EU-förtroende krävs alltså något som motsvarar en sådan variabel. Som ersättning har tre index skapats som på olika sätt fångar viktiga identitetsmarkörer som kan förväntas vara unika för just den samiska väljarkåren. Ett index för språk (kunskaper gällande talad, skriftlig och förstådd samiska), ett index för samiskt umgänge och uppväxt (huruvida den svarande är medlem i en sameby, i vilken utsträckning en umgås med samer till vardags, hur många vänner som är med i den samiska röstlängden och huruvida respondenten anser sin uppväxt vara samisk) och slutligen ett för upplevd tillhörighet till sin samiska närmiljö och Sápmi i stort. Indexen konstrueras på så sätt att variablerna först vänds så alla ”går åt rätt håll”; högre nivåer av tillhörighet till det samiska samhället, mer samröre med andra samer eller högre samiska språkkunskaper ska utgöra högre värden. Eftersom variablerna också har olika många svarsalternativ normeras de även så att de har samma min- och maxvärde, 0 respektive 1. Detta gör att ingen variabel väger tyngre än en annan inom indexet. Vi mäter sedan de respektive indexens reliabilitet och korrelation med ett Cronbach’s Alfa test. Resultaten från dessa presenteras i tabellen nedan, där ett värde på minst 0.7 brukar anses godkänt (Sundell, 2012). Som vi ser är varje index godkänt enligt Cronbach’s Alfa och kan därför användas.

Tabell 3.2. Variabelindex Cronbach’s Alfa test.

INDEX	CRONBACH’S ALFA
Språk	0,946
Umgänge och uppväxt	0,770
Upplevd tillhörighet	0,809

De andra oberoende variablerna är saker som enligt den tidigare forskningen kan förväntas påverka förtroendet för EU och som återfinnes i både Sametingsvalundersökningen från 2017 samt den nationella SOM-undersökningen, detta för att kunna jämföra om dessa variabler har olika stor påverkan i dessa två olika undersökningar. I detta uppstår dock ett problem; Sametingsvalundersökningen begränsar antalet tillgängliga variabler kraftigt då den ställer relativt få demografiska frågor. Bland annat ställs ingen fråga om ålder eller kön, vilket är problematiskt då speciellt ålder är en av de viktigare faktorerna gällande EU-förtroende (Berg, 2017; Eurobarometern 88, 2017). Analysen blir givetvis lidande av denna begränsade mängd variabler.

De variabler som vi kan förvänta oss ha påverkan på EU-förtroendet presenteras i tabellen nedan, både i den form de finnes i enkäten och som jag kommer hänvisa till dem framöver i analysen. I tabellen finnes de variabler som återfinnes i både Sametingsvalundersökningen 2017 och den nationella SOM-undersökningen 2017 och som således går att jämföra, men även variabeln gällande Förtroende för Sametinget. Omkodningarna som beskrivs är detsamma för variablerna i Sametingsvalundersökningen som i SOM-undersökningen, om inte annat specificeras.

Tabell 3.3. Omformuleringar av variabler från Valundersökning Sametingsvalet 2017.

FORMULERING I ENKÄTEN	BENÄMNING I ARBETET
[Riksdagen] Hur stort förtroende har Du för det sätt på vilket följande institutioner och grupper sköter sitt arbete?	Förtroende för Riksdag
[Regeringen] Hur stort förtroende har Du för det sätt på vilket följande institutioner och grupper sköter sitt arbete?	Förtroende för Regering
[Kommunfullmäktige i den kommun där Du bor] Hur stort förtroende har Du för det sätt på vilket följande institutioner och grupper sköter sitt arbete?	Förtroende för Kommunfullmäktige
[Sametinget] Hur stort förtroende har Du för det sätt på vilket följande institutioner och grupper sköter sitt arbete?	Förtroende för Sametinget
[Det går att lita på människor i allmänhet?] Enligt Din mening, i vilken utsträckning går det att lita på människor?	Mellanmänsklig tillit i allmänhet
[Det går att lita på människor i det område där Du bor?] Enligt Din mening, i vilken utsträckning går det att lita på människor?	Mellanmänsklig tillit i närområde
[EU] På det hela taget, hur nöjd är Du med det sätt på vilket	Nöjd med demokratin i EU

demokratin fungerar i:	
Livssituation/sysselsättning. Markera det alternativ som passar bäst in på dig.	Arbetande
Skolutbildning. Markera det alternativ som passar bäst in på dig.	Utbildning

De tre första variablerna - Förtroende för riksdag, Förtroende för regering och Förtroende för kommunfullmäktige - berör alla förtroende för nationella, politiska institutioner, och slås därför ihop till ett index; Nationell institutionell tillit. Den fjärde variabeln – Förtroende för Sametinget – är en variabel på ordinalskalenivå med fem svarsalternativ. Eftersom skalvärdena är symmetriska ("Mycket litet förtroende", "Ganska litet förtroende", "Varken stort eller litet förtroende", "Ganska stort förtroende", och "Mycket stort förtroende") och har en tydlig mittpunkt kommer denna variabel användas som en intervallskala och inte omkodas utöver att vändas åt rätt håll. Se avsnitt 3.1.1 och 3.2. för vidare diskussion om behandling av ordinalskalor som intervallskalor. De två följande variablerna - Mellanmänsklig tillit i allmänhet och Mellanmänsklig tillit i närområde – görs även de om till ett index; Mellanmänsklig tillit. Här appliceras nästan samma metod som beskrivits tidigare; för indexet gällande nationell institutionell tillit vänds variablerna men behöver inte normeras då de har samma antal svarsalternativ, för indexet gällande mellanmänsklig tillit behövs varken vändning eller normering utan dessa två variabler slås ihop direkt. Båda dessa index erhåller värden över 0,7 och är således godkända att använda i analysen.

Tabell 3.4. Variabelindex Cronbach's Alfa test.

INDEX	CRONBACH'S ALFA
Nationell institutionell tillit	0,838
Mellanmänsklig tillit	0,881

Variabeln Nöjd med demokratin i EU är en variabel på ordinalskalenivå med fyra svarsalternativ. Till skillnad från variabeln Förtroende för Sametinget saknar den tydlig mittpunkt och är inte riktigt symmetriskt, den kommer därför kodas om till en dikotom variabel. Eftersom vi är intresserad av skillnaden mellan att vara nöjd, respektive inte nöjd, med demokratin i EU kommer den kodas på så sätt att svarsalternativen "Inte alls nöjd" och

”Inte särskilt nöjd” motsvarar 0 medan svarsalternativen ”Ganska nöjd” och ”Mycket nöjd” motsvarar 1.

Variabeln Arbetande är en variabel på nominalskalenivå med åtta svarsalternativ. Denna kodas till en dikotom variabel på så sätt att alla svarsalternativ som innebär någon form av förvärvsarbete (”Förvärvsarbete i privat eller offentlig sektor (även sjukskriven, föräldraledig)” och ”Arbetande i egen verksamhet (egenföretagare)”) får värdet 1, medan alla övriga alternativ (”Har arbete i arbetsmarknadspolitiska åtgärder/Genomgår arbetsmarknadsutbildning”, ”Arbetssökande/Arbetslös”, ”Ålderspensionär/Avtalspensionär”, ”Har sjuk- eller aktivitetsersättning (f d förtidspensionär/sjukpensionär)”, ”Studerande” och ”Annat”) får värdet 0.

Variabeln Utbildning dummykodas på följande sätt:

UTBILDNINGSNIVÅ	KODNING
”Grundskola eller motsvarande obligatorisk skola”	Dummyvariabel 0 (Referensgrupp)
”Studier vid gymnasium, folkhögskola eller motsvarande”	Dummyvariabel 1
”Studier vid högskola/universitet”	Dummyvariabel 2

För alla variabler gäller att svarsalternativ som ”vet ej”, ”vill ej svara” samt ”missing” kodats bort om ej annat anges. Dels var svarsfrekvenserna för dessa svarsalternativ så pass låga att dess bortkodning inte bör skada analysen, dels ger deras frånvaro en tydligare analys.

3.2 Metod

Jag kommer i min analys använda mig av en Ordinary Least Square regressionsanalys – en linjär regression – trots att min beroende variabel är på ordinalskalenivå med fem svarsalternativ. Detta är inte optimalt; den beroende variabeln skall ju helst vara på intervall- eller kvotskalenivå, alternativt ha åtminstone 10 svarsalternativ. Huruvida det går att använda ordinalskalor som intervallskalor i regressionsanalyser är ett omtvistat ämne; vissa håller fast vid att om analysen skall vara korrekt bör detta undvikas (Jamieson, 2004), medan andra menar att det ibland är skäligt (Knapp, 1990). Alternativet att använda sig av andra typer av regressionsanalyser finns men då syftet med denna studie är att konstatera eventuella samband

snarare än att göra exakta nivåskattningar är det ett godtagbart alternativ, som även används inom forskning på motsvarande sätt.

Valet att göra en kvantitativ analys i stället för en kvalitativ sådan har i stor utsträckning att göra med viljan att utröna generella mönster, samt är det en nödvändighet för att kunna göra jämförelsen med rikssnittet. En kvalitativ metod, exempelvis i intervjuform, hade också varit högst intressant för att få djupare förståelse för hur svenska samer ser på EU och vad som enligt dem påverkar det förtroendet. Det hade varit fullt möjligt att inom tidsramen genomföra intervjuer med samiska väljare, men den samiska minoritetsgruppen är som sagt väldigt liten. Det innebär givetvis att arbetet med att hitta villiga intervjudeltagare och organisera intervjuerna blir svårare. En kvalitativ studie vore med all säkerhet ett bra alternativ eller komplement till denna studie för vidare forskning.

Av de värden som kommer presenteras i och med regressionsanalyserna är det ett antal som är av extra intresse. Dessa är Adjusted R^2 (determinationskoefficienten), B-koefficienten (sambandsmättet), samt signifikanstestet för B-koefficienten – p-värdet. Konstanten kommer även den presenteras, även om det inte har någon vidare betydelse för den egentliga analysen utan ofta enbart representerar ett matematiskt värde. Adjusted R^2 -värdet kan tolkas som hur mycket av variationen i den beroende variabeln som kan förklaras av den/de oberoende variablerna. I vår analys kan det alltså utläsas som ”hur mycket av variationen i förtroendet för EU förklaras?”. B-koefficienten berättar hur mycket den förväntade förändringen är i den beroende variabeln för varje skalsteg i den oberoende variabeln – för vår del kan det alltså innebära hur mycket mer förtroende för EU en individ har om denne studerat vidare efter gymnasiet eller har en anställning. I detta fall innebär en positiv B-koefficient ett ökat förtroende och en negativ B-koefficient ett minskat förtroende. Signifikanstestet, eller p-värdet, kan tolkas som hur stor risken är att sambandet uppstår av slumpen. Ett p-värde på 5% innebär med andra ord att det är 5% risk att slumpen står bakom sambandet (Djurfeldt et al., 2018). De signifikansnivåer vi har att förhålla oss till är 5% (presenterat i tabellerna som *), 1% (presenterat i tabellerna som **) och 0,1% (presenterar i tabellerna som ***). Ett värde över 5% kommer avfärdas som icke-signifikant och presenteras utan asterisk. N-värdet kommer givetvis också presenteras och representerar populationen. När det gäller regressionsanalyserna baserade på Sametingsvalundersökningen 2017 bör det noteras att populationen vid första anblick ibland kan upplevas som liten – N-värdet ligger i snitt runt

500 i analyserna – men då det totala antalet svar är 853 utav 2000 tillfrågade är det i sammanhanget accepterbart.

4. Resultat

I detta avsnitt kommer fyra regressionsanalyser presenteras, i den ordning i vilken fler variabler läggs till.

4.1 Jämförelse Sametingsvalundersökning 2017 och Riks-SOM 2017

Innan vi lägger till de aspekter som är unika för den samiska väljarkåren – de samiska identitetsindexen samt förtroendet för sametinget – är en jämförelse mellan de grundläggande variablerna som förväntas påverka förtroendet för EU intressant.

Figur 4.1. Regressionsanalys.

	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5
Nationell institutionell tillit	0,414***	0,405***	0,321***	0,321***	0,321***
Mellanmänsklig tillit		0,021*	0,009	0,006	0,006
Nöjd med demokratin i EU			1,325***	1,316***	1,317***
Gymnasiestudier eller motsvarande (Enbart grundskola avklarad Ref.)				0,278*	0,286*
Eftergymnasiala studier (Enbart grundskola avklarad Ref.)				0,358***	0,370***
Arbetande (Icke-arbetande Ref.)					-0,026
Konstant	1,902	1,693	1,918	1,677	1,684
Adjusted R²	0,299	0,301	0,414	0,417	0,417
N	1487	1487	1487	1487	1487

Tabellkommentar: Signifikansnivåer: $p < 0,05 = *$, $p < 0,01 = **$, $p < 0,001 = ***$. **Förtroende för EU** som beroende variabel.

I denna regression kan vi avläsa att variablerna Arbete och Mellanmänsklig tillit båda är statistiskt ickesignifikanta, mellanmänsklig tillit är enbart signifikant i modell 2 men kontrolleras sedan bort. De har heller ingen betydelsefull påverkan på AdjR^2 -värdet. Däremot är alla övriga variabler signifikanta. Vi kan se att de två variabler som har absolut störst inverkan på EU-förtroende är Nationell institutionell tillit samt Nöjd med demokratin i EU; nationell institutionell tillit står för hela 30% av variationen i förtroendet för EU, medan nöjdhet med demokratin i EU står för närmare 11%. Att ha studerat efter grundskola har

minimal inverkan och förklarar bara 0,3% av variationen. Värt att notera är också de höga B-koefficienter som Nöjd med demokratin i EU erhåller.

Figur 4.2. Regressionsanalys.

	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5
Nationell institutionell tillit	0,201***	0,197***	0,147***	0,147***	0,147***
Mellanmänsklig tillit		0,006	-0,004	-0,007	-0,007
Nöjd med demokratin i EU			1,059***	1,045***	1,045***
Gymnasiestudier eller motsvarande (Enbart grundskola avklarad Ref.)				0,018	0,012
Eftergymnasiala studier (Enbart grundskola avklarad Ref.)				0,152	0,145
Arbetande (Icke-arbetande Ref.)					0,021
Konstant	0,692	0,629	0,846	0,815	0,808
Adjusted R²	0,249	0,248	0,467	0,470	0,469
N	573	573	573	573	573

Tabellkommentar: Signifikansnivåer: p <0,05 = *, p <0,01 = **, p <0,001 = ***. **Förtroende för EU** som beroende variabel.

Ur denna regression går att avläsa att enbart två variabler är statistiskt signifikanta: Nationell institutionell tillit och Nöjd med demokratin i EU. Det är också dessa som står för så gott som det totala AdjR²-värdet. Nationell institutionell tillit står för 25% av variationen i förtroendet för EU, något lägre än de 30% som hos rikssnittet. Nöjd med demokratin i EU står för 22% av variationen, vilket är nästan dubbla de 11% som hos rikssnittet. Här får vi också ett högre AdjR²-värde i sista modellen; med denna regression förklaras 47% av variationen medan den tidigare regressionen förklarar 42%.

Slutsatserna vi kan dra efter denna jämförelse är alltså att Nationell institutionell tillit och Nöjd med demokratin i EU är de klart viktigaste och mest inflytelserika variablerna både i Riks-SOM 2017 och Sametingsvalet 2017. Däremot har utbildning en signifikant påverkan, om än en mycket liten sådan, på rikssnittet medan den inte har det hos den samiska väljarkåren. Nöjdhet med demokratin i EU har mer inflytande på den samiska väljarkårens EU-förtroende än på rikssnittet, medan nationell institutionell tillit påverkan mindre än hos rikssnittet.

H^{2a}: ”Det nationella institutionella förtroendet har större förklaringskraft på det samiska EU-förtroendet än det svenska rikssnittet” – kan förkastas och i stället får nollhypotesen antas. Vi kan se att i regressionsanalys 1, som använder data från riks-SOM 2017, erhåller Nationell institutionell tillit ett större AdjR²-värde och större värden i B-koefficienterna än vad som erhålls i regressionsanalys 2, som använder data från Valundersökning Sametingsvalet 2017. Alltså kan en större varians förklaras av enbart Nationell institutionell tillit och den positiva förändringen för varje skalsteg är större. Detta innebär att Nationell institutionell tillit har *mindre* förklaringskraft för EU-förtroendet hos den samiska populationen än hos rikssnittet.

H^{2b}: ”Det mellanmännsliga förtroendet har större förklaringskraft på det samiska EU-förtroendet än det svenska rikssnittet” – kan förkastat och i stället får nollhypotesen antas. I både regressionsanalys 1 och 2 kan det utläsas att Mellanmännslig tillit inte erhåller någon statistisk signifikans. Således finns det en för stor risk att något potentiellt samband kan förklaras av slumpen.

4.2 Sametingets potentiella spillovereffekt

Nu vet vi alltså hur den samiska väljarkårens förtroende för EU påverkas när kontrollvariablerna körts, samt hur det skiljer sig från rikets snitt. Vad händer då om vi lägger till Förtroendet för sametinget som en oberoende variabel, samt använder kontrollvariablerna från tidigare regressioner?

Figur 4.3. Regressionsanalys.

	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5	Modell 6
Förtroende för Sametinget	0,354***	0,243***	0,243***	0,178***	0,179***	0,186***
Nationell institutionell tillit		0,171***	0,168***	0,127***	0,126***	0,126***
Mellanmännslig tillit			0,005	-0,004	-0,008	-0,008
Nöjd med demokratin i EU				1,022***	1,006***	1,006***
Gymnasiestudier eller motsvarande (Enbart grundskola avklarad Ref.)					0,045	0,018
Eftergymnasiala studier (Enbart grundskola avklarad Ref.)					0,178	0,149
Arbetande (Icke-arbetande Ref.)						0,091

Konstant	1,637	0,298	0,249	0,569	0,522	0,480
Adjusted R²	0,117	0,285	0,285	0,491	0,493	0,494
N	549	549	549	549	549	549

Tabellkommentar: Signifikansnivåer: $p < 0,05 = *$, $p < 0,01 = **$, $p < 0,001 = ***$. **Förtroende för EU** som beroende variabel.

Källa: Valundersökningen Sametingsvalet 2017

Förtroende för sametinget har en statistiskt signifikant påverkan på det samiska EU-förtroendet, även efter kontrollvariabler läggs till i modellerna. Har en person förtroende för Sametinget har densamma alltså även det för EU. Vi kan även se att det förklarar närmare 12% av variationen i förtroendet för EU. Detta verkar också påverka hur mycket av variansen som förklaras av Nationell institutionell tillit, då denna variabel numera bara förklarar dryga 17% av variansen i stället för 25% som den tidigare regressionen visade. Skillnaden i förklarad varians gällande variabeln Nöjd med demokratin i EU är minimal; tidigare regression visade 22% förklarad varians, denna visar 20,6%. AdjR²-värdet är högre än regressionen utan variabeln Förtroende för Sametinget, men har enbart ökat med 2% (47%-49%). Den stora skillnaden, även det mest intressanta, mellan regressionsanalys 2 och 3 är förändringen i förklaringskraften av variabeln Nationellt institutionell tillit; i och med tillägget av Förtroende för sametinget. Sametingets spillover-effekt kontrollerar bort en stor del av det

H¹: "Förtroende för sametinget har en spillover-effekt på det samiska EU-förtroendet" – kan antas och nollhypotesen förkastas. Detta då AdjR²-värdet samt B-koefficienterna i våra regressionsanalyser indikerar ett inflytande på det samiska EU-förtroendet. P-värdet/signifikanstestet pekar på en risk på mindre än 1% att detta samband skulle vara slumpmässigt.

4.3 Identitetens påverkan på förtroendet

Efter att ha sett hur förtroendet ter sig utan påverkan av identitetsvariabler, samt sett vad tillägget av variabeln Förtroendet för Sametinget har för åverkan, är det nu intressant att lägga till aspekten identitet. Det gör vi genom de tre indexvariabler som konstruerats för att representera den samiska identiteten; en för språk, en för umgänge och uppväxt, samt en för upplevd tillhörighet.

Figur 4.4. Regressionsanalys

	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5	Modell 6	Modell 7
Språk	0,103	0,106	0,075	0,074	0,063	0,053	0,048
Umgänge och Uppväxt	-0,0149*	-0,071	-0,021	-0,017	0,002	0,021	0,015
Upplevd tillhörighet	-0,199	-0,092	-0,032	0,025	0,008	0,017	0,004
Förtroende för Sametinget		0,355***	0,271***	0,270***	0,201***	0,202***	0,210***
Nationell institutionell tillit			0,166***	0,164***	0,128***	0,126***	0,127***
Mellanmänsklig tillit				0,005	-0,002	-0,005	0,007
Nöjd med demokratin i EU					0,968***	0,955***	0,952***
Gymnasiestudier eller motsvarande (Enbart grundskola avklarad Ref.)						0,117	0,076
Eftergymnasiala studier (Enbart grundskola avklarad Ref.)						0,230*	0,185
Arbetande (Icke-arbetande Ref.)							0,116
Konstant	2,963	1,730	0,261	0,194	0,410	0,286	0,269
Adjusted R²	0,008	0,126	0,289	0,288	0,481	0,485	0,486
N	469	469	469	469	469	469	469

Tabellkommentar: Signifikansnivåer: $p < 0,05 = *$, $p < 0,01 = **$, $p < 0,001 = ***$. **Förtroende för EU** som beroende variabel.

Källa: Valundersökningen Sametingsvalet 2017

Tydligt är alltså att inga av identitetsvariablerna erhåller någon statistisk signifikans.

Variabeln för Umgänge och Uppväxt är i modell 1 signifikant med detta kontrolleras sedan bort i övriga modeller. De tidigare trenderna som observerats i regressionerna 4.2 och 4.3 håller i sig; Förtroende för Sametinget, Nationell institutionell tillit samt Nöjd med demokratin i EU är fortsatt signifikanta och har stor förklaringskraft gällande variansen i Förtroende för EU. Enligt detta kan vi alltså inte påstå att den samiska identiteten, såsom vi operationaliserat och mätt den, påverkar det samiska EU-förtroendet.

H³: ”Den samiska identiteten, såsom den operationaliserats i detta arbete, har en signifikant påverkan på EU-förtroendet” – kan förkastas och i stället får nollhypotesen – ” Den samiska identiteten har ingen signifikant påverkan på EU-förtroendet.” – antas. Detta då regressionsanalys 4.4 visar att de identitetsvariabler som använts inte erhåller statistisk signifikans, p-värdet är över 5%. Alltså finns en för stor risk att något eventuellt samband är slumpmässigt.

4.4 Diskussion

Vad kan nu sägas om hypoteserna efter att de prövats i analyserna?

H¹ ställer frågan om sametingets potentiella spillover-effekt; om, och i så fall i vilken utsträckning, Förtroende för sametinget påverkar Förtroende för EU. Vi fann starkt stöd för hypotesen i regressionsanalys 4.3 att Förtroendet för sametinget har ett påtagligt inflytande, vilket föranleder att vi antog denna hypotes. Vi kunde även konstatera att mycket av det tidigare inflytande som erhållits av variabeln Nationell institutionell tillit kontrolleras bort när vi lägger till Förtroende för Sametinget, något som kan tolkas som ett bevis för spillover-effekten mellan dessa institutioner. Vi kan alltså konstatera att om en person har förtroende för sametinget kan de också förväntas ha förtroende för EU. Däremot önskas mer framtida forskning kring den unika roll sametinget har i det svenska politiska systemet.

H^{2a} och **H^{2b}** teoretiserar att det samiska förtroendemönstret, som ju karaktäriseras av genomgående högre förtroendenivåer, också ska innebära att Nationell institutionell tillit och Mellanmänsklig tillit har starkare förklaringskraft när det gäller Förtroende för EU hos den samiska populationen än rikets snitt. Så var ej fallet; vi kan se i regressionsanalys 4.1 och 4.2 att variabeln Mellanmänsklig tillit kan avfärdas på grund av bristande statistisk signifikans, medan Nationell institutionell tillit erhåller större förklaringskraft hos rikets snitt än hos den samiska populationen.

H³ ämnar försöka förklara det samiska EU-förtroendet med hjälp av den samiska identiteten. I denna studie mäts, definieras och operationaliseras samisk identitet genom frågor rörande upplevd tillhörighet, språkkunskaper, och umgänge och uppväxt. Dessa index ser vi i regressionsanalys 4.4 inte erhåller någon statistisk signifikans och således bör avfärdas. Detta betyder att den samiska identiteten inte kan förklara EU-förtroende i denna studie, men det betyder däremot inte att så är fallet egentligen. Andra resultat kan potentiellt finnas vid

annorlunda operationaliseringar av identitet. Det är också tänkbart att den samiska identiteten haft en indirekt effekt, potentiellt på förtroendet för sametinget som ju är en mycket stark förklaringsfaktor.

5. Slutsatser

Efter fyra regressionsanalyser där alla variabler lagts till och testats kan strax under 50% av variansen förklaras av våra valda variabler. En ansevärd procentandel förklarad varians, ändå är det strax över 50% som återstår. Detta kan härledas till ett flertal saker. Dels innebär den begränsade mängd demografiska frågor som ställdes i Valundersökningen Sametingsvalet 2017 att ett flertal viktiga variabler inte kunde tas med – exempelvis menar forskning att ålder är en viktig förklaringsfaktor för EU-förtroende, men någon fråga om ålder ställdes inte i valundersökningen. Detsamma gäller för kön; forskningen var inte överens huruvida kön påverkade en persons förtroende för EU avsevärt, det är emellertid en viktig demografisk variabeln och i dess frånvaro blir analysen lidande. I detta arbete diskuteras heller inte kontextuella faktorer – tidigare forskning pekar exempelvis på att faktorer såsom korruptionsnivåer i landet en person bor i har stor inverkan på förtroendenivåer – utan enbart individuella faktorer. Vidare forskning på minoriteters förtroende för EU där både individuella och kontextuella faktorer tas med i beräkningen krävs.

Resultaten från analyserna både bekräftar och avviker från tidigare forskning. Den enda hypotes som kunde antas – H^1 – grundades i forskningen kring samband mellan olika förtroende och den spillover-effekt som förväntas finnas. H^1 bekräftade forskningen genom att regressionsanalys 4.3 påvisade ett starkt samband mellan förtroende för sametinget och förtroende för EU. Däremot gick övriga hypoteser – H^{2a} , H^{2b} , och H^3 – emot våra och forskningens förväntningar. Vad gäller H^3 – hypotesen som stipulerar att den samiska identiteten påverkar det samiska EU-förtroendet – så kan många saker lett till dess bristande signifikans. Valundersökningen Sametingsvalet 2017 har inga frågor som uttryckligen frågar respondenten vilken eller vilka identiteter denne tillskriver sig, utan identitetsindex skapades i stället utifrån frågor som av forskning kan anses närbesläktade till identitet. En upplevd europeisk identitet, samt en stark nationell identitet, är enligt forskningen en stor förklaringsfaktor till förtroende för EU – om en eller flera frågor ställts som mätt respondentens upplevda identiteter (europeisk, svensk, samisk, et cetera.) hade kanske analysen blivit annorlunda. Vi kan alltså inte utefter denna studie påstå att samisk identitet inte påverkar det samiska EU-förtroendet, utan istället hoppas att framtida valundersökningar i samband med val till sametinget har utrymme för och inkluderar frågor rörande identitet och tillhörighet.

Denna studie sträcker sig över och nosar på ett flertal expansiva och aktiva forskningsområden; identitetens påverkan på politiskt förtroende, spillover-effekter, minoriteters förtroende, ursprungsbefolkningars förtroende, bland andra. Alltmer relevanta ämnen i ett Europa där förtroendenivåer fluktuerar. Vikten av förtroende för det EU och det europeiska samarbetsprojektet görs mer tydlig i och med Brexit och andra rörelser som uppmanar till utträden ur unionen. Trots den befästa vikten av förtroende är forskningen kring minoritetsgruppers förtroendenivåer inte alls lika framskriden, trots EU:s uttalade mål att se till just dessa gruppers intressen och väl. Det är av största vikt att säkra det europeiska folkets förtroende för EU för unionens fortsatta fungerande, och i detta arbete bör inte minoritetsfolk glömmas bort.

Referenslista

Ahmed T. (2015) The EU's Relationship with Minority Rights. In: Psychogiopoulou E. (eds) Cultural Governance and the European Union. Palgrave Studies in European Union Politics. Palgrave Macmillan, London. https://doi.org/10.1057/9781137453754_14

Alesina, A., & La Ferrara, E. (2002). "Who trusts others?" *Journal of Public Economics*, 85(2), 207–234, DOI: [10.1016/S0047-2727\(01\)00084-6](https://doi.org/10.1016/S0047-2727(01)00084-6)

Armingeon, K., & Ceka, B. (2014). "The loss of trust in the European Union during the great recession since 2007: The role of heuristics from the national political system". *European Union Politics*, 15(1), 82-107. <https://doi.org/10.1177/1465116513495595>

Arnold, C., Sapir, E., & Zapryanova, G. (2012). "Trust in the institutions of the European Union: A cross-country examination. Beyond Euro-Skepticism: Understanding Attitudes Towards the EU". *European Integration Online Papers*, Special Mini, (2). DOI: 10.1695/2012008

Arvanitidis, P., Economou, A., & Kollias, C. (2021) "What explains the EU north-south gap in institutional trust: socioeconomic conditions or behavioural differences? A case study", *European Politics and Society*, 22(5), 635-652, DOI: 10.1080/23745118.2020.1815381

Berg, L. (2017) "Medborgarnas tillit till EU som politiskt system", i Oxelheim, L., Michalski, A., & Bakardjieva Engelbrekt, A (Red.) Tilliten i EU vid ett vägskäl. (s.83–110). Stockholm: Santérus förlag.

Carey, S. (2002) "Undivided Loyalties: Is National Identity an Obstacle to European Integration?", *European Union Politics*, 3(4), pp. 387–413. DOI: 10.1177/1465116502003004001.

Carpelan, C. (2006). "Etnicitet, identitet, ursprung? Exemplet samerna.", i Herva, V-P. (Red.) People, Material culture and environment in the North. Proceedings of the 22nd Nordic Archaeological Conference University of Oulu, 18–23 August 2004. *Studia humaniora ouluensia 1. Gummerrus kirjapaino Oy* 2006. (s.75–82).

Cianetti, L. & Nakai, R. (2017) "Critical Trust in European Institutions." *Problems of Post-Communism*, 64(5), 276–290, DOI: [10.1080/10758216.2016.1237292](https://doi.org/10.1080/10758216.2016.1237292)

Easton, D. (1975) "A Re-Assessment of the Concept of Political Support". *British Journal of Political Science*, 5 (4), 435–457. <http://www.jstor.org/stable/193437>

Europaparlamentet (2010) *Betänkande: Om en hållbar EU-politik för de nordligaste regionerna*. Hämtad 2021-09-26, från https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-7-2010-0377_SV.html#title1

Falk, E. (2020) Förtroende för samhällsinstitutioner i de nationella SOM-undersökningarna 1986–2019 i SOM-rapport nr 2020:44. Göteborg: Göteborgs Universitet, SOM-institutet. Tillgänglig <https://www.gu.se/sites/default/files/2020-09/44.%20F%C3%B6rtroende%20f%C3%B6r%20samh%C3%A4llsinstitutioner%201986-2019.pdf>

- Fördraget om Europeiska unionen [konsoliderad version] (2012) OJ C326/15. Tillgänglig: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0006.02/DOC_1&format=PDF
- Gaski, L. (2008). "Sami identity as a discursive formation: Essentialism and ambivalence". *Indigenous peoples: Self-determination, knowledge, indigeneity*. 219-236.
- Harteveld, E., Meer, T. V. D., & Vries, C. E. D. (2013). "In Europe we trust? Exploring three logics of trust in the European Union". *European Union Politics*, 14(4), 542-565. <https://doi.org/10.1177/1465116513491018>
- Hellsten, M. (1998) "The Sami Identity: A Souvenir or Something Living?" *Language and Education*, 12(2), 119–136, DOI: 10.1080/09500789808666743
- Høyer, H.C. & Mønness, E. (2016) "Trust in public institutions – spillover and bandwidth" *Journal of Trust Research*, 6:2, 151-166, DOI: 10.1080/21515581.2016.1156546
- International Work Group for Indigenous Affairs (2021) *The Indigenous World 2021: Sápmi*. Hämtad 2021-11-16, från <https://www.iwgia.org/en/sapmi/4248-iw-2021-sapmi.html>
- Jamieson, S. (2004). "Likert scales: How to (ab)use them?". *Medical education*, 38(12), 1217-1218. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2929.2004.02012.x>
- Jones, P., & Krzyzanowski, M. (2008). "Identity, belonging and migration: Beyond constructing 'others'". *Identity, belonging and migration*, 17, 38-53. DOI: 10.5949/UPO9781846314537.003
- Karakoç, E. (2013). "Ethnicity and Trust in National and International Institutions: Kurdish Attitudes toward Political Institutions in Turkey." *Turkish Studies*, 14(1), 92–114, DOI: 10.1080/14683849.2013.766986
- Karst, K. L. (1985). Paths to belonging: The constitution and cultural identity. *NCL Rev.* 64, 303-377.
- Knapp, T. R. (1990). Treating ordinal scales as interval scales: an attempt to resolve the controversy. *Nursing research*, 39(2), 121-123. <https://doi.org/10.1097/00006199-199003000-00019>
- Marien, S., & Hooghe, M. (2010) "Does Political Trust Matter? An Empirical Investigation into the Relation Between Political Trust and Support for Law Compliance." *European Journal of Political Research*. 50. 267–291. DOI: 10.1111/j.1475-6765.2010.01930.x.
- Marozzi, M. (2015). "Measuring trust in European public institutions". *Social Indicators Research*, 123(3), 879-895. <https://doi.org/10.1007/s11205-014-0765-9>
- Mittuniversitetet (2021) *Valundersökning Sametingsval 2021: kontinuitet och förändring*. Hämtad 2021-11-22, från <https://www.miun.se/Forskning/forskningsprojekt/pagaende-forskningsprojekt/valundersokning-sametingsval-2021-kontinuitet-och-forandring/>
- Muñoz, J., Torcal, M. & Bonet, E. (2011) "Institutional trust and multilevel government in the European Union: Congruence or compensation?", *European Union Politics*, 12(4), 551–574. DOI: 10.1177/1465116511419250.

Mörkenstam, U., & Dahlberg, S. (2021). "Kapitel 2. Valdeltagande på individnivå i sametingsvalet 2017.", i Mörkenstam, U., Dahlberg, S., Nilsson, R., & Sandström, C (Red.) Sametingsval 2017. (s.108–122). Stockholm: Santérus förlag.

Mörkenstam, U., Dahlberg, S., Nilsson, R., & Sandström, C (Red.) (2021) Sametingsval 2017. Stockholm: Santérus förlag.

Nationalencyklopedin [NE] (u.å.) *Samer*. Tillgänglig: <https://www-ne-se.ezproxy.ub.gu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/samer>

Nikolakis, W., & Nelson, H. (2019) "Trust, institutions, and indigenous self-governance: An exploratory study". *Governance*, 32(2), 331–347. <https://doi.org/10.1111/gove.12374>

Nilsson, R., & Dahlberg, S. (2021). "Kapitel 7. Tillit och förtroende bland sametingsväljarna i Sverige.", i Mörkenstam, U., Dahlberg, S., Nilsson, R., & Sandström, C (Red.) *Sametingsval 2017*. (s.108–122). Stockholm: Santérus förlag.

Norton, B. (2010). "Language and identity". *Sociolinguistics and language education*, 23(3), 349–369.

Oxelheim, L., Michalski, A., & Bakardjieva Engelbrekt, A (Red.) *Tilliten i EU vid ett vägskäl*. Stockholm: Santérus förlag.

Paasi, A. (2003). Region and place: regional identity in question. *Progress in human geography*, 27(4), 475-485. <https://doi.org/10.1191/0309132503ph439pr>

Regeringskansliet (u.å.) *Sametinget*. Hämtad 2022-01-27, från <https://www.regeringen.se/myndigheter-med-flera/sametinget/>

Sametinget (2022) *Folkvalt organ och myndighet*. Hämtad 2022-02-22, från <https://www.sametinget.se/bakgrund>

Sametinget (2018) *Sveriges koloniala historia*. Hämtad 2021-11-06, från <https://www.sametinget.se/62102>

Sundell, Anders (2012) *Guide: Konstruera ett index från flera variabler*. Hämtad 2021-11-27 från: <https://spsakuten.com/2012/04/28/guide-konstruera-ett-index-fran-flera-variabler/>

Valmyndigheten (2021) *Sametinget*. Hämtad 2022-01-27 från <https://www.val.se/val-och-folkomrostningar/sametinget/sametinget.html>

